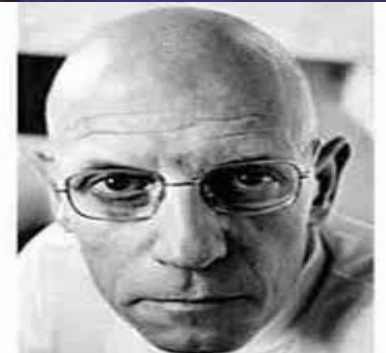

Idéhistoriske tilgange: 7. Gang

Strukturalisme og poststrukturalisme

Baggrundsbegeb: Strukturalisme

Hermeneutik VS strukturalisme

- **Hermeneutik (traditionelt):** En tekst = udtryk for menneskelig bevidsthed
- **Strukturalisme:** En tekst = En funktion af de ubevidste strukturer, der regulerer vores samfundsliv

STRUKTURALISMENS IDÉ

- En tekst = en funktion af de ubevidste strukturer, der regulerer vores samfundsliv
- Strukturalisten studerer menneskelige omgangsformer, systemer, kulturprodukter mm. Noget der er **strukturerende** uden at vi ved det.
- Det betyder **mindre** fokus på individet og intentionaltet og **øget** fokus på strukturer og systemer.

STRUKTURER I SAMFUNDET

- Tegn og strukturer som regulerer adfærd (fx forbudt/tilladt adfærd):
- Frie og bevidst valg viser sig at være produkter af dybereliggende strukturer.
- Analytikerens opgave er at afkode strukturerne

FERDINAND DE SAUSSURE (1857 - 1913)

- Schweizisk lingvist
- De indoeuropæiske sprogs forhistorie
- *Mémoire sur le système primitif des voyelles dans les langues indo-européennes* (1879)
- Laryngal-teori - sammenhængen mellem sprog.
- *Cours de linguistique générale* (1916)
- etableringen af almen lingvistik.

Saussures strukturelle lingvistik

- ***Langue og parole***: Sproget (Langue) som et sammenhængende system af regler, og sproget som det dagligsprog (parole), der muliggøres af disse regler. Videnskaben skal undersøge de strukturer, der ligger til grund for vores sociale praksisser
- Det **synkrone** (systematiske) perspektiv har forrang frem for det **diakrone** (historiske) perspektiv

FERDINAND DE SAUSSURE

- Det synkrone (systematiske) perspektiv har forrang frem for det diakrone (historiske) perspektiv
- De ubevidste strukturer er semiotiske. Det betyder, at de
 - Er tegnstrukturer (signifiant + signifié)
 - Er systemer af forskelle

TEGNET

SIGNIFIÉ

VORES IDÉ

SIGNIFIANT

VORES LYDE

Forbindelsen
mellem Signifie og
Signifiant er givet
af strukturen, ikke
af en før-sproglig
virkelighed

TEGNET

BLOMME

PÆRE

APPELSIN

KIWI

ÆBLE

FERSKEN

VINDRUE

MELON

BANAN

- **Sproget = et system af forskelle mellem tegn (at være et æble = ikke at være en pære osv.). Et netværk af betydning hvor meningen opstår i relation til andre tegn.**

If the relationship between a signifier and its signified is the result of a system of social conventions specific to each society and to specific historical moments, then all meanings are produced within history and culture. They can never be finally fixed but are always subject to change, both from one cultural context and from one period to another

STRUKTURALISMENS SEMIOTISKE UDGANGSPUNKT

- Videnskaben skal undersøge de ubevidste grund-strukturer, der ligger 'under' vores bevidste samfundsliv
 - er tegnstrukturer. Tegn består af signifiant + signifié: (fx ordet hest (signifiant) og den idé ordet henviser til (signifié))
 - er systemer af forskelle.

Strukturalisme som semiotisk analyse

- Samfundslivet er baseret på tegnstrukturer, der regulerer alt fra trafik og kogekunst til byplanlægning og marketingstrategier – og slægtsskabsrelationer
- Vi er ikke bevidste om disse strukturer, men bruger dem alligevel til at kommunikere mening

KONVENTIONER SKABER TEGN

- Samfund organiseret efter semiotiske strukturer (synlige når vi tænker efter) andre er mindre synlige (måltider)
- Tegnæssige relationer vi skaber og kommunikerer mening:
- Sprog = 1 struktur
- Samfund = mange strukturer

Hall

- To belong to a culture is to belong to roughly the same conceptual and linguistic universe, to know how concepts and ideas translate into different languages, and how language can be interpreted to refer to or reference the world. To share these things is to see the world from within the same conceptual map and to make sense of it through the same language systems.
- Meaning is not fixed in nature but in social, cultural linguistic conventions

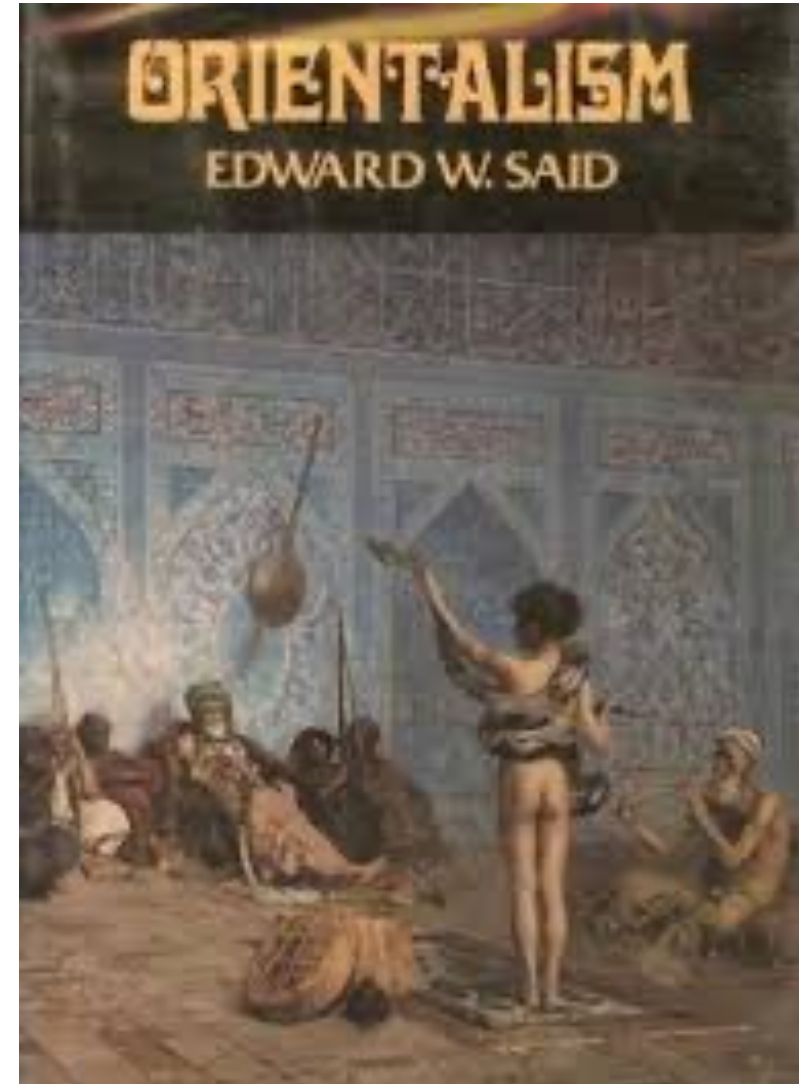
FRA TEKST TIL TEGN TIL DISKURS/DISKURSIV FORMATION

- Strukturerne er ikke Universel (som Saussure - måske - antog) men den er flere og de er historisk situerede. Diskurser og diskursive formationer skifter over tid.
- Diskursanalytikerens opgave er blandt andet at afdække
 - hvordan teoretiske og institutionelle praksisser bidrager til opkomsten af særlige fænomener såsom økonomi, galskab, homoseksualitet, stat etc. (diskursiv formation er både tekst og praksis)
 - den vidensproduktion, de teknikker og strategier, sprogsystemer og kundskabspraksisser, som en given diskurs etablerer og konsoliderer sig gennem
 - Fra tegn/struktur til magt/diskurs, hvor magten er indlejret i diskursive formationer – magten er cirkulær/feltlig ikke top-down generalstabslig. (

‘diskursive begivenhed’

- Diskurs: formen og indholdet af det, der tænkes og skrives inden for et givet (fag)felt.
- Diskurser er ”på samme tid sproglige og historiske, de nedfælder sig i enkelttekster og bliver dermed tilgængelige for læserens blik og gør samtidigt krav på status som samfundsmæssige, sociale og politiske fænomener med gyldighed langt ud over akkurat denne tekst.” (Helge Jordheim, *Lesningens vitenskap*, 2001)
- Den diskursive begivenhed er den historisk kontingente samling af udsagn til et hele
 - ”Udgangspunktet er ’den diskursive begivenhed’, dvs. fremkomsten af konkrete diskurser i form af forbundne udsagn. De mange udsagn udgør materialet for analysen. Formålet er at undersøge hvorledes de mange udsagn træder i specifikke forbindelser med hinanden; hvorledes de samler sig i enheder.” (Uffe Østergaard & Jan Ifversen, *Begreb og historie*, 1996)
- Diskursanalysen afdækker:
 - hvordan teoretiske og institutionelle praksisser bidrager til opkomsten af særlige fænomener såsom økonomi, galskab, homoseksualitet, stat etc.
 - den vidensproduktion, de teknikker og strategier, sprogsystemer og kundskabspraksisser, som en given diskurs etablerer og konsoliderer sig gennem
 - produktionen af sandhed og subjekter

Edward Said: Orientalism

Diskursen om "vesten og resten" (Edward Said's Orientalisme som nøgleeksempel=

- En kortlægning af den vestlige konstruktion af 'Orienten': Fremfor at være et geografisk sted skal orienten først og fremmest forstå som en konstruktion: et produkt af en orientalistisk diskurs/diskursiv formation:
- I vestlige tekster fra Columbus over oplysningstiden og frem til i dag er der blevet konstrueret en diskursiv formation om 'orienten' som værende underlegen, eksotisk, stagneret, feminin og inferior – og derved som stående i modsætning til et hvidt, rationelt, dynamisk, og maskulint Europa
- Således dobbelt konstruktion på spil: I konstruktionen af 'orienten' konstrueredes også dets modbillede ('Vesten'/'Occidenten') "et forvrænget spejl": en skabelse af den kolonialiserede og kolonialisten og relationen imellem dem.
- Diskursive lag og et "arkiv" (hall 298): klassisk viden, religiøse kilder, mytologier, rejsebeskrivelser og videnskabelige beskrivelser (orientalisme som videnskab)
- Medfører en ophøjelse af en reelt partikulær vestlig tradition til at være inkarnationen af Universel Rationalitet og vejen til Frihed

Edward Said: Orientalisme som Diskurs)

Bogens metodiske komponenter:

- Saussure og Semiotik: Tegn og strukturer i et binært sprogsystem syder bruger subjektet
- Inspiration fra Derrida i en analyse af de retoriske strategier, sproglige konventioner og narrative strukturer der fik der fik subjektive nedgørende og tilfældige udsagn om "orienten" og "den anden" til at fremstå som universelle og videnskabelige fakta.
- Endnu vigtigere inspiration fra foucaultsk socio-politisk teori: Den orientalistiske 'viden' udgjorde en et magtpotentiale og foranledigede en diskurs for stigmatisering og undertrykkelse af den koloniale 'anden' og udøvelse af autoritet over kolonialiserede regioner
- Påvises gennem læsning af en række tekster fortrinsvist fra 'den orientalistiske videnskab' (orientalisme i dens oprindelige betydning) i Frankrig og England samt fra fx kolonial administratorer.
- Vidensdiskursen var således tæt knyttet til udfoldelsen af imperial magt (sammenhæng mellem europæisk kolonisering af verden og the intellectual power of orientalism)
- Foucault inspirationen: "By 'discourse', Foucault meant 'a group of statements which provide a language for talking about – a way of representing the knowledge about – a particular topic at a particular historical moment. ... Discourse is about the production of knowledge through language. But ... since all social practices entail meaning, and meanings shape and influence what we do – our conduct – all practices have a discursive aspect'. It is important to note that the concept of discourse in this usage is not purely a 'linguistic' concept. It is about language and practice. It attempts to overcome the traditional distinction between what one says (language) and what one does (practice). Hall s 55
- Eksempel side 302-303 figur 6.5

Ansporer en række nye typer af studier

Studier

- af hvorledes Europæerne præsenterede sig selv overfor den verden de koloniserede (køn, race, generation, klasse markører undersøgt)
- af "imposed enlightenment science" og "the imperial gaze": af den imperiale informationsindsamling (i forhold til natur, befolkning, jordspørgsmål mm.) som en måde af afdække den videnskabelige vidensdiskurs og udstille den fortløbende "essentialisering" af ikke-vestlige kulturer
- af hvordan disse fremstillinger blev indoptaget og ofte accepterede af de koloniserede selv
- Ansporet af kritikken af den vestlige oplysningstraditions hegemoni studier af grupper som er blevet marginaliserede i oplysningsdiskursen "people without history" og "Subaltern Studies"

Udpluk af kritikken af Saida metodologi

- Fravalg af tysk orientalisme fordi den ikke passer ind i hans tese (og fordi han ikke kunne tysk)
- Epistemologisk inkonsistent særligt i forhold til repræsentationsspørgsmålet (fx nogle gange eksisterer orienten, nogle gange ikke)
- Tendentiøs kildelæsning (udladelse af passager der ikke passer i tesen: fx de mange stemmer der gennem historien har været fjendtlige overfor kolonialismen og dens stigmatiseringer af ikke-vestlige grupper)
- Sætter lighedstegn mellem Europæisk tænkning og kultur og Oplysningens drive for Universalisme og Modernitet: en essentialisering af Europa som ikke levner plads til fx Romantiske strømning (NB: Gælder ikke Said selv så meget som de der har taget hans tænkning op)
- Said beskylder orientalistene for at essentialisere Orienten men i virkeligheden essentialiserer han selv den orientalske diskurs som var langt mere broget end hans perspektiv tillader
- Overser/underspiller den grad som vestlige vidensdiskurser blev approprieret og forandret i mødet med lokale begreber og magtstrukturer: Translation og forskydninger snarere end "opfindelse" – et udslag af at det overses hvor tyndt udtrukket den vestlige tilstedeværelse og magtudfoldelse som regel reelt var
- Escaping Europe ambitionen: når man trækker på Herder, Heidegger, Nietzsche, Forcault i oplysningskritikken så sætter man bare en europæisk tradition op over for en anden
- Ikke en teori der kan beskrive kulturmøder og udvekslinger: understreger en radikal inkommensurabilitet mellem kulturer (vesten og ikke vesten)
- Strukturperspektiv vs aktør: hvilket råderum har aktøren i følge Said?